

Викинги

Викингите, наричани също **нормани** (от *Nordmann* — „мъже от Севера“), **варяги**, народността **рус**, са етнически различни варварски племена и народи, обитаващи през ранното Средновековие бреговете на **Скандинавия**. Те са забележителни земеделци, занаятчии, мореплаватели и търговци, но и смели и жестоки завоеватели. В основната си част са свободни селяни от датски, норвежки и шведски произход, езичници.

Етимология

Думата *викинг* произлиза от древнонорвежкото „vikingr“, което, според най-разпространената версия, е свързано със скандинавските думи за **залив** и **фиорд**, като съвпада и с названието на норвежката област **Вик**. Именно с днешна Норвегия се характеризира появата на тази древна цивилизация. Думата *викинг* (буквално „човек от фиорда“) е използвана за морски разбойници, които са действали в крайбрежните води, докато се укриват закътани заливи и фиорди.^[1] За еднокоренни се приемат древносаксонската *wīk* и древногорнонемската *wīch* (и двете обозначават място за живеене, подслон). В **славянските езици** скандинавският **суфикс** *-ing* преминава в „-яз“ (като при „княз“), заради което **източните славяни** произнасят думата „vikingr“ като **витяз**.

Заселване в Скандинавия

На територията на днешна **Дания** и останалите скандинавски страни се заселват ловуващи племена още в края на последния **ледников период** (35 000 - 11 000 пр.н.е.). През **Античността**, този район е населяван от племена от германската група, а римските **легиони** не успяват да достигнат тези земи заради гъстите гори, суровия климат и свободолюбивите обитатели (но **римляните** проникват в **Германия**). След разделянето на **Римската империя** и **Великото преселение на народите**, някои от старите племена са изтласкани от други, например от **англите** и **ютите**, които се преселват с кораби от Дания в **Британия**, а **даните**, дошли от изток, се заселват в земите на британците, откъдето идва и наименованието на Дания. Някои скандинавски племена се придвижват на запад, заедно с **готите**, заради нахлуващите от изток варварски орди на **хуните**. Знае се, че племето на **тимберните** преминава хиляди километри през Източна и Централна Европа, докато се засели в Дания.

Бит и облекло

Обществото на скандинавците разчита за прехраната си основно на продуктите на стопанствата си, както и на риболов. Хората в северните части на полуострова се занимават предимно със земеделие, но зависят до голяма степен и от **животновъдството**, **лова** и **риболова**; хората на юг, където климатът е по-благоприятен, се изхранват основно от земеделие. Те отглеждат различни зърнени

култури — [ечемик](#), [ръж](#) и [овес](#), както и [грах](#), [хмел](#) и [зеле](#), а също и [лен](#), от който изработват тъкани. Отглеждат [овце](#) и едър рогат добитък, по-рядко се срещат [кози](#) и [прасета](#).

Викингите търгуват с римляните, като продават кехлибар, кожи и роби, а получават римски златни и сребърни монети, както и занаятчийски продукти. ^[1]

Викингите от тази епоха не живеят в [градове](#). Някои обитават малки [села](#), но повечето живеят в изолирани, отдалечени едно от друго стопанства. Богатите стопанства създават условия за оформянето на отделни общности, в рамките на самите имения. Населението на населените места рядко надвишава 100 души. ^[1]

Възстановка на викингска дълга къща

Център на такова стопанство е [дългата къща](#), в която живеят, ядат и спят всички — от господаря до робите. Този тип сграда има правоъгълна форма и на дължина достига 30 метра. Строи се от [дърво](#), [камък](#), от измазан плет или дори от [чимове](#). [Прозорци](#) рядко се правят, обикновено те са малки заради студеното време. В по-богатите къщи рамките на прозорците са били изработвани от полиран рог. ^[1]

Подобни къщи са имали най-много три стаи. По-малките стаи се използвали за [складове](#) или [обори](#), а просторната стая в средата на дългата къща е била мястото, където живеели хората от стопанството. Подът на основното жилищно помещение бил от пръст, понякога покрита с [рогозки](#). В средата на пода е била издълбавана продълговата яма за [огнище](#). Край стените се оформяли пейки от пръст, които били покрити с дъски и се ползвали за сядане, работа, хранене и сън. ^{[2][1]} В центъра на стаята, на една от пейките край стените, обикновено било мястото на господаря, оградено с резбовани колони. Тези колони са били подвижни, защото викингите имали обичай да ги взимат със себе си при поход. В повечето къщи срещу една от стените се намирал тъкачен стан. По другите стени обикновено се закачали [оръжията](#) и сечивата. Близко до огнището били поставяни [сапунения камък](#), глинени и дървени съдове за готвене и съхраняване на хранителни продукти. [Дрехите](#) се държали в дървени сандъци, в които се складирали и кожите.

Макар [мъжът](#) да е господар на къщата, реалната власт и грижата за стопанството са в ръцете на [жената](#) — тя носи всички ключове от домакинството. Преди да се омъжи, викингската жена се намира под опеката на баща си или настойника си.

Във викингското общество се счита, че жените притежават познанието за отбрана от злини и болести. То се предава от майка на дъщеря. Жените използват билки и магически формули за лечение.

Дрехите на скандинавците, вълнени или ленени, са пригодени за суровия северен [климат](#). Мъжете носят [ризи](#), дълни долни гащи, върху които слагат [панталони](#), затегнати на кръста с [колан](#) или пояс; най-отгоре обличат [туника](#) и се опасват с колани, на които закачат [ножове](#) и [кесии](#). Жените носят блузи с къс ръкав, дълги свободни рокли и [шалове](#). И мъжете, и жените носят [наметала](#), [ръкавици](#) и [шапки](#) от [вълна](#) или кожа.

По-богатите украсяват дрехите си с накити. Украшенията на викингите се изработват от [сребро](#) и [злато](#), използват се и цветно стъкло и [кехлибар](#), блед [кварц](#) и червен [халцедон](#). Често тези украшения представляват змиевидно навити верижки, или върху тях са изваяни преплетени абстрактни или животински форми.^[4]

Социално устройство

През първите векове от новата ера, [скандинавците](#) имат общ начин на живот, въпреки различията между отделните географски райони, които варират от ниските равнини на Дания и Южна Швеция до високите норвежки планини на север и насечения от [фиорди](#) западен бряг на Скандинавия. Животът им е свързан със земята и семейството. Скандинавците ловуват и ходят за [риба](#), но основното им занимание е [земеделието](#) — на север организирано в изолирани стопанства, на юг — в малки общности, които обикновено обхващат всички членове на едно или повече семейства. Това земеделско общество се състои от три класи: [роби](#), свободни хора и [благородници](#).^[1]

Робите са най-ниско в социалната структура. Правата им не надвишават тези на [кучето](#) или [коня](#) — робите могат да бъдат убити, ако собственикът им пожелае. Роби има във почти всяко стопанство — по [закон](#), всяко достатъчно голямо стопанство, което може да поддържа 12 [крави](#) и два коня, има право най-малко на трима роби. Големите имения се нуждаят от 30 и повече роби.

Свободните формират гръбнака на скандинавското [общество](#). Те може да са освободени роби, тъй като класовата структура при скандинавците е либерална и допуска такова придвижване нагоре — робите могат да платят с пари свободата си и много господари насърчават този процес, като им предоставят земя за обработване. Но повечето свободни поначало са родени с правата на свободни. От тази група произлизат рибарите, корабостроителите, ковачите, дърводелците и други занаятчии, многобройните земеделци. Най-силни и най-богати сред свободните обаче са т.н. *boendr* - букв. „тези, които стоят на едно място“. Това са тези, които притежават земя. Тяхната отстоявана независимост отличава скандинавското общество от останалите европейски общества от това време — поземлените владения на [земевладелците](#) не са обвързани със задължения към върховен господар. Именно земевладелците и другите свободни извършват викингските походи през подходящия за [корабоплаване](#) период — пролетта и лятото.

Земевладелците формират съюзи, които обикновено са предвождани от най-силните и най-богатите сред тях — те съответно образуват скандинавската [аристокрация](#). Тези вождове, наричани и „[ярл](#)“ (от тази дума произхожда английската титла *earl*), обикновено са местни владетели, чиято власт е ограничена от географските граници на един фиорд или малка провинция. Кралете управляват по-големи области или дори няколко области, а по-късно; със започналата в средата на 8 век и продължила до средата на 11 в. трансформация на тази родово-племенна организация в държави; и над съответните скандинавски народи. ^[1]

Законова уредба

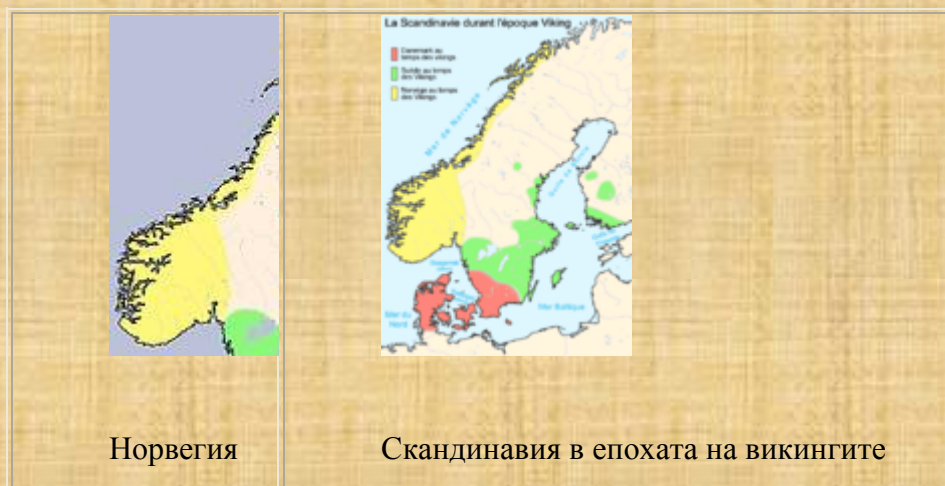
Първоначално тези слоеве на населението са свързани чрез старата племенна система на управление и законодателство. Всеки свободен, който притежава дори и минимално количество земя, има право да присъства на публични събрания, известни като [тинг](#). Тингът е елементарна форма на парламент, при чиито събирания се изработват закони или се съдят техните нарушители. Всяка местна общност или област има свой тинг. Общността обикновено е част от по-голяма единица и съответно тингът на по-голямата област съставя събранията си от представители на местните тингове.

Тингът изработва [правните норми](#), регулиращи и политическия, и ежедневиия живот. Нормите се помнят и предават устно — до [12 в.](#) в Скандинавия не съществува [писмено право](#).

В правните норми на тинга има и друго отличително наказание, което по своята тежест отстъпва само на смъртното. Това е поставянето на даден индивид завинаги извън закона, и превръщането му в *жив мъртвец*.^[5] Индивидът е лишен от цялото си имущество и от всичките си права. Всеки друг има право да го убие, без риск от наказание.

Образуване на първите държави

Норвегия

Скандинавия в епохата на викингите

На практика обаче, определящо е влиянието на местните и регионалните владетели. До голяма степен, именно тези владетели повлияват върху образуването и развитието на ранните [държави](#) в Скандинавия. Някои от тях, с одобрението на местните тингове, избират свой [крал](#). Най-силните от тези крале налагат властта си над другите, избирани по същия начин. Така един владетел може да обедини няколко области и да стане суверен на образуваната [народност](#). Първият викингски владетел, който успява да обедини няколко области по такъв начин, е [Харалд Русокосия](#).

Корабоплаване

Най-силно въздействие върху живота на скандинавците оказва морето — от 4 000 г.пр.н.е., те плават във фиордите, по реките и езерата на Скандинавия — за търговия или риболов. Дори дългото над 2 500 km западно крайбрежие на полуострова е благоприятно за корабоплаване. През [8 век](#), развитието на корабното строителство прибавя към скандинавските лодки (които дотогава разчитат единствено на гребци) големи платна и мачти. Това води и до усъвършенстване на [кила](#), за да се осигури стабилност на кораба. Тези нововъведения позволяват на викингите да предприемат дълги пътувания в открито море. ^[9]

Съществуват два основни вида викингски кораби: [дракар](#) (произлиза от норвежката дума за „дракон“ - *Drakkar*) и [кнор](#). Дракарите са с дължина около 17 метра и широчина 2,50 метра и са предназначени за военни цели и за изследване, като са създадени за с цел постигане на висока скорост и подвижност. Оборудвани са с гребла, които се използват от екипажа, наброяващ около 60 човека, в помощ на платната, както и за навигиране, независимо от вятъра. Дракарите имат дълги и тесни корпуси, и малко газене на кораба (драфт) с цел по-лесното акостиране и развърщане на войските в плитките води. Кноровете са търговски кораби, предназначени за превоз на товари. Проектирани са с по-широки корпуси, с по-голямо газене на кораба и ограничен брой гребла (използвани предимно за маневри в пристанища или други подобни ситуации) и разполагат с по-малък екипаж. 16-метров кнор, натоварен с 20 тона стока, гази едва на 1,30 метра във водата. Една от викингските иновации е „бейтасът“ — мачта, привързана към платното, което позволява на кораба да плава ефективно срещу вятъра. Скандинавците ценят корабите си повече от всяка друга собственост. Корабите са украсявани с най-различни произведения на [изкуството](#), с внушителни изображения на носа и изящна дърворезба. ^[9]

Изработката на един дракар отнема половин година и в нея участват 30 до 40 мъже и жени. За целта те използват повече от 90 дървета, 4500 метра, липови клони, изковават 8 000 пирони, предат с 200 кг прежда и горят месеци наред борове, за да добият борова смола. Корабите са в състояние да плават в продължение на до 30 години.^[9]

Освен тези видове кораби съществуват още по-големи кораби от дракарите, дължината на които надхвърля 20 метра и принадлежат на вождове или жрици, които по този начин демонстрират могъществото си. За риболов по крайбрежието и китолов викингите ползват по-къси лодки с дължина около 10 метра. За изследването на брегове и плаването по малки реки викингите разполагат с допълнителни лодки с дължина около 6,50 метра, с които могат да плават дори по реки с дълбочина от 30 см.^[9]

Корабите биват изградени на бреговете, където са необходимо, от дървета, растящи в местността. Викингите не използват скици, а разчитат на опита и преценката си.^[9]

Освен това, викингите са и добри [навигатори](#). Моряците умеят да използват всички познати природни явления за определяне на курса — от полета на птиците до характерни особености на [океана](#) (цвет, температура, течения). Викингите (които не са познавали [компаса](#)), определят местоположението си и с груби инструменти, като използват за ориентир [Слънцето](#) и [Полярната звезда](#), както и по движението на птиците.^[9]

Според вярванията на скандинавците, в началото е съществувала само празнота от мъгла и скреж. От тази празнота се появил гиганта [Имир](#), от когото са произлезли мразовитите великани — най-древните богове. Младите великани направили от тялото на Имир земята и я поставили на сред океана. Върховно божество е [Один](#), богът на сътворението, на битките и смъртта. В света на хората неговите пратеници са [гарваните](#). Сред другите главни богове са [Тор](#) (често поставян наравно или дори пред Один), богът на гръмотевицата и повелител на бурите и [Фрей](#) — богът на плодородието и плодовитостта. Сестрата на Фрей — [Фрея](#), е богинята на любовта.^[3]

По-низши от боговете са вълшебните същества — [джуджета](#), [гномове](#), [елфи](#). Подобно на други езически общества, скандинавците вярват, че почти всичко в природата — планини, гори, реки, дървета; има свой дух-пазител.

Източник:

<http://bg.wikipedia.org/wiki/>